

BULLETIN

European Quarterly for Integrative Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis
Europees tijdschrift voor Integratieve Psychotherapie, Logotherapie en Existentiële Analyse
Europäische Zeitschrift für Integrative Psychotherapie, Logotherapie und Existenzanalyse
Volume 12 /3 **ISSN 1568 -0290** **September 2002**

Anruf und Auftrag

EEN NIEUW NUMMER VAN HET BULLETIN. Zoals wellicht bij weinigen bekend is, maakt het Bulletin moeilijke tijden door. Dat komt mede omdat de geldstroom die het Bulletin mogelijk maakte, feitelijk is opgedroogd. Die geldstroom bestond uit de lesgelden die studenten betaalden voor hun opleiding Logotherapie en Existentiële Analyse. De kring van belangstellenden groeide, maar 'men' vergat dat het werk waarover het Bulletin feitelijk en inhoudelijk met de lezer correspondeert, gewoon geld kost. Geld dat niet binnenkomt kun je niet uitgeven. Studenten die elk zicht op een normale beroepspraktijk wordt ontnomen door een minister die het beroep Psychotherapeut eenvoudig opdoekt en de werkzaamheden overdoet aan een nieuwe kartelgroep, haken op dat moment af en vragen zich af of het niet handiger is om dan in vredesnaam maar in dat kartel te stappen. Zo komt het dus dat we met de oproep om ons te steunen bij u, beste lezer, tegelijk ook een aanbod formuleren. U kunt zinvol werk doen door lezer te blijven, een opleiding te volgen (dat kan zelfs grotendeels in distant learning), lid te worden van de beroepsvereniging en zeker ook door de redactie in staat te stellen om dit blad te blijven maken. U willen we niet missen, we kunnen u echter ook niet missen. Is dat wellicht wederzijds? Dan weet u wat u vandaag nog zou kunnen doen.

A NEW NUMBER OF OUR BULLETIN. And we are glad we still can present it to you. But we have to inform you that is very difficult to continue our work in the Bulletin because of a lack of paying subscribers. If you think our Bulletin is worth reading and worth promoting – please support us – in the first place by paying for the Bulletin. Secondly it is possible to take a course in Integrative Psychotherapy / Logotherapy and Existential Analysis. This can be done by 'distant learning'. By this you support Logotherapy in your own life and your own professional work and directly the continuation of our and your Bulletin for Logotherapy and Existential Analysis.

HIER LIEGT NUN DAS NEUE BULLETIN VOR. Es freut uns, es Ihnen präsentieren zu können. Wir müssen Sie jedoch darüber informieren, dass es sehr schwierig ist, die Bulletin-Reihe fortzusetzen, weil es zu wenige zahlende Leser gibt. Sollten Sie es lesenswert finden, können Sie uns auf zweierlei Weise unterstützen:

1. Sie könnten die Zeitschrift abonnieren,
2. Sie könnten an Veranstaltungen in Logotherapie und Existenzanalyse teilnehmen.

Auf diese Weise würden Sie auch sich und Ihre berufliche Tätigkeit fördern.

Zonder EALEA accreditatie geen ECP meer!

We moeten er op wijzen dat ECP-houders lid dienen te zijn van de EALEA. Daar hoort een dossier bij, en nadrukkelijk bewijs van relevante gevolgd bij- en nascholing. Wie daaraan niet kan of wenst te voldoen, wordt door EALEA aangemeld bij de EAP om te worden geschrapt uit het Europese Register.

Without EALEA accreditation no prolongation of your ECP!

EALEA kindly asks your attention for the following urgent message to all those who have received the ECP under Logotherapy and Existential Analysis. Being awarded the ECP includes EALEA Membership. EALEA needs to receive complete individual training dossier, as well as proof of yearly, relevant continuous professional development. Failing these duties will absolutely lead to withdrawal of the ECP and removal from the European Register.

Ohne EALEA Begutachtung keine Verlängerung des ECP!

EALEA weist darauf hin, dass jede(r) ECP haltende Psychotherapeut sich verpflichtet hat nicht nur Mitglied der EALEA zu sein, sondern auch jährlich nachzuweisen das und welche relevante Nach- und Fortbildung in der Logotherapie und Existenzanalyse gefolgt worden ist. EALEA Mitglieder sollen auch ein vollständiges Dossier in Kopie beim Sekretariat einliefern! Beachten bitte auf diese Forderungen.

Zie / look at / schauen Sie p.22!

Defining the Paradigm of Humanistic - Existential Psychology

© Dave Hiles

Department of Human Communication De Montfort University, Leicester. UK.

drhiles@dmu.ac.uk

Introduction

The field of *Humanistic-Existential psychology* has played an important role in the intellectual history of Western psychology. It has drawn attention to many crucial issues that the discipline had all but ignored during the first half of the last century. And in response, psychology has grown to include the study of human lived experience and the exploration of practices for promoting human growth and potential. There also has been recognition of the importance of recent developments in Western philosophical thought, that the rest of psychology has either found an embarrassment, or to which it has chosen simply to turn a blind eye. Important challenges to scientism have been made, and the relevance of a human science approach to psychology has been demonstrated. These are major achievements. And yet, especially in the UK, the field enjoys still only a low academic status. I view the discipline, in which I was trained, sometimes with despair. Psychology ignores at its peril the content, the philosophical issues and the methodological approaches that the humanistic movement has embraced. The argument I want to make here is an attempt to reconcile both my passionate commitment to the vision of Humanistic-Existential psychology and what is a widely held concern for its lack of recognition and progress. While it is inevitable that any emerging field will define itself through criticism of other approaches (Aanstoos, 1994; Moss, 1999a), the coherent identity of this new field will depend largely upon the success with which it is able to define itself and establish its core concerns and values. In the case of Humanistic-Existential psychology this has two chief components: (i) the need to define and redefine the underlying paradigm that unifies the field, and (ii) the need to select and refine the appropriate research methodologies. Much has been written about both of these, and while I do not want to underestimate the importance of tackling the methodological issues, I do want to argue that these are secondary to the issue of defining the paradigm. This is basically the same position that Donald Polkinghorne has taken when he argued that what makes research humanistic is not its research methods, but the particular perspective (i.e. the paradigm) it adopts towards human behaviour and experience (Polkinghorne, 1982). What is offered here is a way of defining the paradigm around five core themes, expressed as simple questions.

Reinventing Humanistic-Existential psychology

The discipline of psychology seems to be forever reinventing itself. What I mean by this is that new ideas and developments come along, only to be identified later as having been anticipated, and sometimes very well worked out in the work of the pioneers of the discipline, such as William James, Wilhelm Wundt and Wilhelm Dilthey, etc. This may very well be due to the nature of human knowledge itself. In all disciplines, theories and ideas go into decline, they get forgotten, only to be rediscovered at some later point in history, often in ignorance of the earlier versions of the same theories and ideas. Although I do not believe that the ideas and findings of Humanistic-Existential psychology have as yet been forgotten, what I do believe is that if they were forgotten then they would certainly need to be reinvented. That the field is in decline is illustrated well by the following estimate of the current state of the field taken from the entry in the *Macmillan Dictionary of Psychology* (Sutherland, 1989):

humanistic psychology. The doctrine that psychologists should concentrate on conscious processes, particularly emotional ones, and should encourage others to be autonomous and to seek personal growth. Many humanistic psychologists hold the optimistic belief that all men are naturally good and only need the right environment to develop their potential. Humanistic psychology was fed by the cult of irrationalism prevalent in the USA in the 1960s. The cult is now receding and so is it.

Notwithstanding the sexist and opinionated language, and the flippant and dismissive tone, this definition offers a worrying position. It does demonstrate the confused reputation that the field has gained in the eyes of those not directly involved. The overall message conveyed is that the humanistic movement, notable for its identification as the *third force* in psychology, and in turn instrumental in giving rise to a *fourth force* (Transpersonal psychology), enjoyed a high profile during the 60's and 70's, but has now rather waned in popularity and influence, at least from an academic perspective. A cursory glance at encyclopaedia and dictionaries of psychology, publisher's catalogues, bookshops, professional and international conference programmes, could lead to the impression that the field is practically non-existent. Introductory textbooks usually, but not always, mention the field, albeit not very thoroughly. In some later editions of these texts there has even been the tendency to rename the field as phenomenological psychology, and in

one instance I found the entire field renamed counselling psychology. In Frederick Wertz's recent study of textbooks offering a history of psychology, a similar pattern emerges, with third force psychology frequently being given little more than only a marginal status (Wertz, 1994). While it may be true that much of the criticism that has originated from outside the field is often unfair, it is also true that the field does seem to have lost its identity, and has become fragmented and sometimes rather superficial. Re-inventing the field need not wait for it to be forgotten, although there is the suggestion of a pressing need to re-invent the field now in the light of social constructionist and postmodern perspectives. What does seem to be very clear is that many of the ideas and influences that did inspire the growth of the movement still remain as relevant and inspiring as they ever were. And perhaps the disturbing fragmentation, to be seen in the current state of the field, may reflect as much its success as its demise.

Ideas and influences that inspired the field

The story is that the humanistic psychology movement grew out of a mailing list, kept by Abraham Maslow in the early 50's, of psychologists who were disillusioned with the then current climate in psychology. Maslow had taken up the chair of the new psychology department at Brandeis University in 1951. He published his landmark, *Motivation and Personality*, in 1954. From the attention it received he was able to compile a list of like-minded psychologists who were discontented with the theory and methods of the dominant behavioural approach, and who saw in the psychodynamic approach an overly deterministic and negative view of humanity. The individuals on this list became the first subscribers and contributors to the *Journal of Humanistic Psychology* (1st issue: Spring, 1961), and the first members of the American Association of Humanistic Psychology (AAHP), which held its founding meeting in Philadelphia, in the summer of 1963. The UK association began in 1969 (for a useful summary of the development of the humanistic movement in the UK and Europe, see Rowan, 1988). That Humanistic-Existential psychology simply grew out of an opposition to behavioural and psychodynamic psychology is only a part of the story. The movement was much more than an expression of dissatisfaction, it was a brave and concerted attempt to define a new approach to psychology, that was concerned with what seemed to be new issues, and offering new theories within which these issues could be examined and taken seriously. Of course, nothing develops out of a vacuum, and while Humanistic-Existential psychology as a movement began in the way outlined above, it is quite clear that humanistic themes have prevailed throughout the history of psychology, even if the term "humanistic" has not always been used to describe them. For example, William James was clearly a major forerunner in the humanistic field. He was notably holistic in his thinking, embracing a radical empiricism that was concerned not only with sensory experiences, but affective, intuitive, imaginative and spiritual experiences as well. His interest in human consciousness, his classic study *Varieties of Religious Experience*, (James, 1902) and the treatment of personal discourses on living, all reinforce this view (see Taylor, 1999). In psychodynamic psychology, much of the divergence and breaking with Freud in the neo-Freudian and post-Freudian areas can be seen to relate to disagreements over humanistic themes, especially a more optimistic view of what human potential could achieve. Notably, Carl Jung contributed major humanistic concepts such as:- the Self, individuation, active imagination, and a style of therapy that was less aloof and dogmatic and much more human in style. Alfred Adler, who played a significant role in directly influencing both Rollo May and Abraham Maslow in their early careers, was concerned with human purpose, the striving towards goals, and individual life styles. Many key figures in the humanistic approach originally trained as psychoanalysts, but either diverged from, or became so disillusioned with Freud's ideas, that they developed their own different schools of thought, e.g. Roberto Assagioli, Wilhelm Reich, Jacob Moreno, Fritz Perls, Erich Fromm, Karen Horney, etc. There were other areas of psychology that anticipated many of the concerns of the humanistic movement. Gestalt psychology, with its emphasis on wholeness, was important. Max Wertheimer, Kurt Goldstein and Kurt Koffka, all key figures in the Gestalt school, would have a formative influence on the ideas of Abraham Maslow during his time at Columbia before he moved to Brandeis. Another area of psychology that was significant was personality theory, where the work of Gordon Allport and Henry Murray in the 30's, Gardner Murphy in the 40's, and George Kelly in the 50's was to challenge the behaviourist/positivist view, anticipating the humanistic and human science developments yet to come. Early work on consciousness and altered states associated with Aldous Huxley and Ernest Hilgard also played their part. In addition, significant influences on the newly forming movement included developments in Western philosophy, particularly Phenomenology and Existentialism, the developments in critical theory associated with the Frankfurt School, as well as the obvious links with Eastern philosophies, and the humanist tradition in Western culture. The issues raised by each of these areas influenced and inspired the birth and growth of the humanistic movement in psychology, but they have not gone away. They are still as relevant and important as they ever were, and none of these issues could be said to have been resolved. Although some may have become a little obscured by the current state of the field, there is no other area of psychology that has made any significant effort to address them.

Observations on the current state of the field

The observations made here are not an attempt at a comprehensive review of the field, but reflect my own preoccupations and concerns on the current state of the field. Nevertheless, they are issues that are shared with many.

(1) Some of the problems with the current state of the field stem from its overwhelming success and the consequent fragmentation that has weakened the field. Many new developments in the discipline, either directly or indirectly, owe their progress to the humanistic movement, e.g. Existential psychology, Phenomenological psychology, Counselling psychology, Transpersonal psychology, all important fields in their own right. There also has been remarkable diversification in counselling and therapeutic practices (e.g. existential, person-centred, Gestalt, etc., etc.). The crucial issue here concerns the conflict between striving to keep these unified under one general paradigm, or, accepting the fragmentation into separate fields as inevitable.

(2) The philosophical roots of the field are not widely appreciated, while positivism is uncritically established in the general public mind. Inherent in much of the critical thinking that the humanistic perspective draws upon are the views of the philosopher Immanuel Kant (1724 -1804), who proposes that the real world is ultimately unknowable. At best all that we can deal with are mere appearances, i.e. descriptions and interpretations of reality, not physical reality itself (whatever that may be!). Furthermore, Kant recognizes that these descriptions and interpretations reflect as much the properties of the human mind as the external events that give rise to our experience. It is the categories of thought that the human mind brings to bear on events that are as important as the events themselves. Kant's philosophical position does not radically undermine the natural sciences, but it does caution the claims that can be made. Much of what is recognized as modern psychology ignores the post-Kantian revolution, and its major implications for a study of human behaviour and experience.

(3) As noted above, the growth in the application of humanistic theory in generating a wide range of therapeutic practice has been a runaway success. However, in addition to the resulting fragmentation, there is the further concern that this has been achieved without what could be recognized as a matching progress in theory. This could have many consequences, including the adoption of poorly understood and untested practices, and the continuing divergence of counselling from psychology.

(4) There has been, from the early beginnings of the humanistic movement, a tradition for a focussing on the individual. This has sometimes been at the expense of a consideration of the rich and full context of what constitutes being human, where cultural, discursive and narrative issues are continuously being raised as crucial to the contextualization of human behaviour and experience. Furthermore, in the humanities there has seen a major revolution in the theorizing of the human subject. This involves a challenge to the modernist concept of the individual as lying at the centre of human values and knowledge. Instead, the view has been adopted of the human subject as situated in relation to the 'world', to the 'other', and positioned by discourse, narrative and the signifying practices that constitute human culture. I suggest below that this will require a rethinking of the humanistic approach, or at least a redefining of the concept of the 'individual'.

(5) **Viktor Frankl** makes the important claim that what characterizes the human subject is a "will to meaning" (Frankl, 1969). Clearly, the issue of meaning is central to the humanistic-existential approach, human beings respond to the meanings of objects and events, and not to the objects and events themselves. Meaning is neither a property of the physical world, nor a simple product of the individual human mind. Meaning is negotiated, deferred, and appropriated. Meaning can be subtle or unconscious. If the humanistic movement is to take such issues seriously then it is necessary to recognize the significant progress that has been made in the human sciences since the movement first founded itself, i.e. developments in such areas as semiotics, linguistics, structuralism, post-structuralism, postmodernism, social constructionism and critical theory.

(6) Recently, there has been a noticeable revival of interest in psychology focussed on alternative models and research methods that contrast with the mechanical/positivistic/ quantitative approach. However, in the recent attention given to "rethinking psychology" (e.g. Smith, Harré & Langenhove, 1995a, 1995b), and despite the clamor for the recognition of qualitative methods, there is hardly a mention, or a whisper, of the humanistic perspective. Furthermore, such developments as social constructionism and discursive psychology clearly share with the existentialist-phenomenological perspective a very similar criticism of

positivist science and determinist models. Yet this shared position is rarely acknowledged (Hiles, 1997a). If there is one obstacle to a major theoretical shift in the psychological sciences, then it is in the failure of psychologists with similar perspectives to come together within a clearly declared paradigm.

(7) Humanistic-Existential psychology is perceived as a threat by those areas of psychology that take an uncritical positivist position. This sense of being threatened is then expressed as defensiveness, or more often as arrogance. There is no necessity in this, and, although the humanistic movement initially developed out of a dissatisfaction with the two dominant schools of thought in psychology, behaviourism and psychodynamic psychology, there is an obvious basis for it to define itself on its own terms. What is required is a clear definition of the Humanistic-Existential paradigm, and a clear demonstration of the crucial insights this provides.

Of course, any one of the above issues could be the subject of a whole paper, let alone a whole conference. These issues inter-relate and are not intended to be comprehensive. What follows is an attempt to directly tackle the last of these issues, drawing on the other issues as necessary.

Defining the Paradigm: Five questions

I use the term paradigm in the sense defined by Guba & Lincoln (1994), i.e. as a set of basic beliefs that deals with ultimates or first principles, assumptions adopted towards truth, reality, knowledge, and how knowledge is to be used. The point is that the questions originally raised in the creation of a humanistic movement in psychology are just as relevant now (and may be even more urgent now than ever). The philosophical issues that influenced and inspired the movement have not been resolved, and clearly have not gone away. The focus that the field of humanistic psychology developed in the 60's, 70's and the early 80's is still very much alive (see Moss, 1999b). The challenge remains to clearly define the paradigm in such a way that it commands serious treatment by the discipline of psychology as a whole. I have borrowed an idea from Rollo May (1992 [1939]), and I have expanded upon it. I have attempted to offer a definition of the Humanistic-Existential paradigm around five themes, which are expressed as five basic questions.

The first of these themes will repeatedly echo in the discussion of the other four:-

- "What is a human being?" (*existential theme*)
- "What is the nature of subjective, lived-experience?" (*phenomenological theme*)
- "What is our potential?" (*actualization theme*)
- "How can we best promote growth and change?" (*growth/clinical theme*)
- "What are we a part of?" (*spiritual/transpersonal theme*)

What is proposed here is that what sets Humanistic-Existential psychology apart is the types of question it poses about human nature, human potential, human action, and the diverse contexts of human behaviour and experience. These questions were the driving force behind the emergence of this field of psychology, and remain just as relevant today. Of course, the point is not to reduce the field to just five questions or themes, but to construct a focus, and establish something to build upon. Neither is the idea to suggest that these alone comprise the central questions of psychology. Each field of psychology generates its own set of core questions. But certainly, any psychology that fails to consider these five themes/questions is a pretty poor psychology. I will examine each theme in turn, and I will incorporate issues where appropriate that have been a part of my own focus. There is really very little that is new here, except the emphasis that is offered. The purpose is to stimulate debate, ask what is left out, and move towards inventing a possible future.

THEME (1): What is a human being?

This is the *existential theme*. Most of the pioneers of the approach implicitly or explicitly address this question. It is the question that Rollo May poses at the start of his fine text *The Art of Counselling*, published in 1939. It is a question as old as philosophy itself (*Eastern and Western*). Of course there is no simple answer, but it is a question we must ask, and must keep asking. It is an important question, indeed the important question, and like all good questions, it is the range of answers that it throws up that makes it important. For the past few years, I have routinely asked my students at the start of a module entitled "Humanistic-Existential Psychology", whether any other module they have taken in psychology has addressed this question. Their answer is invariably "no." It seems that so many areas of modern psychology do not even seem to think of this question, let alone consider the possible answers to the question. Imagine a psychology that cannot even answer the question, *What is a human being?!?!?*

The use of the term: *Humanistic-Existential psychology* to denote the field, offers an explicit acknowledgement of the roots that the humanistic approach has in some of the radical developments in 19th and 20th century European philosophy, known as *Existentialism*. It is the French philosopher and intellectual, Jean-Paul Sartre (1905-1980), who is generally credited with coining the term, Existentialism, to describe a movement in European philosophy concerned with the ontological issues of human existence. However, the philosophers generally associated with this area of thinking begin much earlier with the work of Søren Kierkegaard (1813-1855), followed by Friedrich Nietzsche (1844-1900), Karl Jaspers (1883-1969), Martin Heidegger (1889-1976). The approach is also associated with the work of Marcel, Camus, Buber, Tillich, de Beauvoir, etc. At the core of existential thought is the question, *What is a human being?* (i.e. what is it to exist?), which, more or less, focuses on two central concerns:- (1) existential givens and needs, i.e. what is given about human existence, what can we be certain about, and the related issue of what is authentic in human existence?, and (2) the phenomenological premise, i.e. the idea that all knowledge begins with human experience. The point is that however one agrees with the answers given by Nietzsche, by Heidegger, or by Sartre to the question, *What is a human being?*, it is clear that psychology cannot ignore the debate that Existentialism has fuelled. However, there is here a crucial challenge to Humanistic-Existential psychology in recognizing the major developments in critical thought that have occurred over the second half of the last century. The influence of Existentialism, although often unacknowledged, has clearly been felt in other areas of psychology, such as social constructionism (HarrJ & Secord, 1972; Gergen, 1985, 1999; Burr, 1995), critical psychology (Parker, 1999) and the postmodernist point of view in psychology (Kvale, 1992). All of these developments have major implications for the question, *What is a human being?*, but they do not always sit well with the humanistic perspective. What these various developments have in common is best understood in their contrast with *modernity*, which refers to the historical period which began with the *Age of Enlightenment* towards the end of the 18th Century, with the secularization of societies and the rise of scientific and philosophical rationalism. The three pillars of this *Age of Reason* were: (1) reason, (2) nature, (3) progress. Most of modern psychology is a direct descendant of this modernist tradition of thought, i.e. a positivist, empiricist (experimental), materialist, mechanical, determinist approach to behaviour. Modernism represents a commitment to *truth, rationality, progress*, the belief that *scientific method* is the means by which the world will come to be known, and that an unmediated knowledge of the world is possible. Modernity, however, is also associated with *humanism* - the centering of the human subject as the wellspring of knowledge and good. But, it is precisely this idea which is the source of so much confusion for humanistic psychology. By contrast, postmodernism and the social constructionist perspective are characterized by a loss of belief in an objective world, and claim that there can be no knowledge beyond discourse, nothing outside of the text. Knowledge is invented and is not discovered. Language is seen as an unavoidable mediator between the object of study and a description of that object, and, furthermore, language, and the knowledge it expresses, is seen as profoundly unstable. The human subject is positioned with respect to the discourses that circulate in the socio-cultural environment. It is my own view that this remains perfectly consistent with the perspective of humanism, but does require a redefining of how the centering of the human subject is to be theorized. The challenge here is for Humanistic-Existential psychology to accept a postmodernist perspective, whilst retaining the claim to a position that places the human subject clearly at the centre of the discursive environment, and acknowledging the inevitable tensions that this throws up. Such a position does fit remarkably well with the work of Charles Taylor (1992), and we would do well to consider the following remark by Arthur Schopenhauer (1995 [1851], p. 25): ". . . we forfeit three fourths of ourselves in order to be like other people." What I take Schopenhauer to be saying is that a very large part of our "self" is socially constructed (i.e. being like others), while just a small part is retained as our "real self" (i.e. our authentic part). It is my suspicion that it is this issue which probably lies at the very centre of the question, *What is a human being?*

THEME (2): What is the nature of subjective, lived experience?

This is the *phenomenological theme*, and is inextricably linked with the first theme discussed above. This theme is concerned with the nature of subjective conscious experience. The key assumption that follows from the philosophical school of *Phenomenology* is that human consciousness is structured by the principle of *intentionality*. A human thought always exists in relationship to a world of some kind. Basic to being human is the fact that we live in relationship to a world (intentionality), to other persons (interpersonality), and other subjects (intersubjectivity). Clearly, these issues have direct relevance to psychology. Indeed, any psychology interested in the study of human subjectivity, lived experience, consciousness, and is genuinely interested in asking the question: *What is a human being?*, cannot ignore the field of Phenomenology and the issues it raises. The founder of the modern school of Phenomenology is the German philosopher, Edmund Husserl (1859 - 1938), who has offered perhaps the most sustained critique of objective knowledge, and the positivist approach to science, in this century. Following Franz Brentano (1838 -1917), Husserl realized that intentionality was the distinctive mark of the human mind and not consciousness per se. *I do not simply think* (and therefore I am), *but always think of something* human thought is always intentional. The mind and its object are inextricably linked. Phenomenology rejects the privileging of reality over experience, and consequently rejects scientific realism. There is also a rejection of philosophical realism, which straightforwardly claims that there can exist an external reality quite separate from our knowledge of it. Furthermore, it rejects mind-body dualism, mind and matter do not exist independently, they entail each other. Although it is

important to make a distinction between Phenomenology as it is studied by philosophers and as it is applied in psychology, there is no underestimating its contribution to the establishment of a qualitative, human science approach to research (Giorgi, 1970, 1985, 1994, 1995; Moustakas, 1994; Polkinghorne, 1989, 1994; Valle, 1998). Without an understanding of human experience, it is difficult to imagine how psychology as a discipline can ever be taken seriously by the other sciences. And, within this area of concern, there is the pressing problem of intersubjectivity, which lies at the heart of every human encounter, especially the therapeutic encounter. I am reminded here of the point made by Rollo May: ". . . there is something going on in one human being relating to another [. . .] something infinitely more complex, subtle, rich, and powerful than we have realized. The chief reason this hasn't been studied [. . .] is that we have no concept of encounter, for it was covered up by Freud's concept of transference. As one consequence, we have had all kinds of studies of transference, which tell us everything except what really goes on between two human beings. We are justified in looking to phenomenology for help in arriving at a concept which will enable us to perceive encounter itself when so far we have only perceived distortion, transference" (May, 1983, p. 23).

At the heart of every human encounter between two people lies this basic mystery (Buber, 1958). We do not relate to another person as if they were simply an object, rather we perceive another person as a conscious being, but without ever being able to directly experience their consciousness. The general claim is that our sense of self, our identity, and experience of our own individual subjectivity is only possible within the context of this intersubjective experience with others. Our individual experience is enriched and confirmed by sharing with another person. Our experience is inescapably interwoven with that of others. If there is one area in the field of Humanistic-Existential psychology that is shouting out for a major research investigation, then it is in the understanding of human intersubjectivity (Hiles, 1997b).

THEME (3): What is our potential?

This is the *actualization theme*, and although this theme is so very familiar, and needs little discussion here, its place in the scheme that is being presented needs to be clearly articulated. This is the theme most closely associated with the work of Abraham Maslow, that many would see as defining the field, and is certainly central to the idea of the humanistic approach (see Moss, 1999c). The point to make here, is that any psychology that has seriously considered the question, *What is a human being?*, must be concerned with the *potential* that humans can achieve. Psychology, if it is to be seen as the study of human behaviour and experience, should not only be concerned with the description and understanding of normal behaviour, and with psychopathology/disorder/dysfunction, but should also include descriptions of "the farther reaches of human nature", the goals of human growth and achievement (Maslow, 1971). Part of the project of psychology must be concerned with the *promotion* of wellbeing, the *optimization* of social and cultural structures, the exploration of human consciousness and lived experience to the full, and must be concerned with identifying the obstacles that frustrate human growth. Of course, much progress has been made here in the study of human agency, creativity, consciousness, authenticity, etc., but there is still a great deal to be done simply in establishing the area. If there has been one omission, it is in the need to study not only actualization defined in terms of status, reputation and material wealth, but also in terms of growth achieved through overcoming conflict, working through crises, and in facing pain, loss and suffering (Hiles, 1999a).

THEME (4): How can we best promote growth and change?

This is the *growth/clinical theme*, which acknowledges both the development of resources for the promotion of personal empowerment and human growth, as well as the therapeutic practices that are concerned with the exposure and removal of the obstacles to growth, wellbeing and potential. The reference here to the clinical theme implies a much broader perspective than that of psychoanalysis or abnormal psychology. Thus, any psychology interested in asking: *What is a human being?* - *What is the nature of human experience?* and *What is our potential?*, must also ask: *How can human growth and change be best promoted?* If anything, this is another defining question and the real success story of humanistic psychology. It is the area most closely associated with the work of Carl Rogers (1951, 1961), where the emergence of counselling psychology as a major field, the diversity of different psychotherapies on offer, and the varied techniques for personal growth, etc., all have been a part of the runaway success. But, this can also be seen as the demise of the field, and the number of counselling styles and psychotherapies has almost become an embarrassment. There is no generally held view of what can and cannot call itself a therapeutic practice, there is little agreement on what are the sufficient conditions for human growth, there is no core underlying theory, and in many instances there is very little appeal to principles derived from psychology. There is an urgent need here to give priority to theorizing the human encounter in order to understand its contribution to maximizing interpersonal relationship and individual human growth. There is a need to marginalize the divisions in the field, to seek out what is in common, and to reinterpret the major insights of psychoanalytic, cognitive and humanistic practice and combine them with the phenomenological, discursive and narrative perspectives. Counselling and psychotherapy also need to be placed within the wider perspective of critical theory, where psychological theories could be seen as not simply concerned with understanding and explaining human behaviour and experience. Critical theory is explanatory,

normative, practical and self-reflexive. It is quite clear that such a type of critical theory is continuously at work in psychotherapeutic practice and in personal growth work, but this is rarely explicitly acknowledged. Crucially, such theory, while being no less scientific or rigorous, also offers the insight that can empower an individual or group to bring about social change, challenge the forces that create and maintain human subjectivity, remove the limits to human freedom and overcome the causes of human suffering.

THEME (5): What are we a part of?

However you pose the question: *What is a human being?* - whatever the answers you come up with, the more seriously you take the question, and the longer you spend exploring the issues it throws up, the more likely it is that you will come to consider a range of questions that are best described as spiritual. Of course, for many, spirituality does not sit very comfortably with psychology. This may be for several reasons, but chiefly it is because there seems to be a total opposition between the scientific approach to knowledge and research, on the one hand, and spirituality on the other. Neither does it help that spirituality is so often confused with religion. At the heart of spirituality, lies the historical roots of a psychology that attempts to place human life and experience in its widest possible context. I cannot see that it matters in the least that different cultures and groups of people, at different times in human history, have come up with very different visions of this profound issue. What does matter is the recognition by psychology of the role that spiritual beliefs and practices plays in peoples' lives, and the important place this can have in explaining and understanding an individual's experience, actions, growth and development. The question: *What are we a part of?* is simply one way of expressing this concern, a way of trying to place human experience and behaviour in its widest possible context, and the area of psychology that deals with this question, with spiritual issues and experiences, is called Transpersonal psychology (see Bynum, 1994; May, Krippner & Doyle, 1994; Taylor, 1994; Hastings, 1999). Before modern psychology, it was the spiritual traditions and practices of the wide range of cultures that offered an understanding of human consciousness, and the possibilities of human experience. Transpersonal psychology can be seen as an attempt to bring the world's great spiritual traditions together with the basic ideas of (Western) modern psychology, although to a large extent this has already been achieved in Eastern psychology (we have come late to this in the West!!). The pioneering vision of Ken Wilber (1977, 1980, 1981, 1982, 1983, 1997, 1998), the research on spiritual emergence/emergency and the model of the holotropic mind developed by Stanislav Grof (1985, 1988, 1993, 1998; and with Christina Grof 1989, 1990), and the work to integrate psychodynamic and transpersonal perspectives by Michael Washburn (1994, 1995) and A.H. Almaas (1986, 1988, 1996), demonstrate the vitality and enormous scope of this field. The aim of Transpersonal psychology, then, is to offer a synthesis of what may seem on the surface to be two quite different traditions - science and spiritual practice, and what has emerged is a new field offering new approaches to psychotherapy, human development, crisis, etc. The Transpersonal psychology that I envisage is wide in scope, and needs to explore other metaphors than those derived from the simplistic notion of 'levels' or 'realms' of consciousness. There are also a number of trans-historical, trans-cultural and trans-species issues that need to be given far more emphasis than they receive at present.

Inventing the future

The five themes have come full circle. It is simply not possible to ask the question: *What is a human being?* without asking the question: What are we a part of? These five themes, more or less, define the paradigm as a coherent theoretical approach that demands a place in the discipline of psychology. At stake here is not just the future of Humanistic-Existential psychology, but the future of the entire discipline. However, it is dear that any theoretical approach, which specifically challenges the very edifice upon which scientific psychology has based itself, is very likely to come under considerable rearguard attack. Positivism is too well established in the general public mind to yield to minor criticisms. Despite the superficial popular appeal, the general credibility of humanistic psychology has clearly suffered in this respect, and too often its criticisms of mainstream psychology have been easily brushed aside, despite their seriousness. The inherent weakness that humanistic psychology has persevered under is also all too obvious. It does not really have a significant research output, and therefore has difficulty in demonstrating its worth. It has a low status in the politics of academia. It is in the growing recognition of psychology as a *human science* that real hope must lie. There are very good reasons for seeing psychology, in addition to being an experimental science, as also being both a *human science* (Giorgi, 1970; Wertz & Aanstoos, 1999), and a *cultural science* (Bruner, 1986, 1990; Hiles, 1996). What characterizes this approach, is not its use of qualitative research methods per se, but in its approach to the human subject **as human** (Giorgi, 1994), and in clearly defining the paradigm within which research can take place (Hiles, 1999b). Furthermore, it is proposed that all this can be done without departure from a systematic, rigorous, scientific approach. Some departure from the natural science model, with its emphasis on causal deterministic explanations, will be required by those areas of psychology that need to address humanistic, existential, phenomenological, critical theory, postmodern and social constructionist perspectives. The basic impetus for a human science approach to research is the utilization of methods that are *appropriate* to the study of human action and experience, and not simply borrowed uncritically from the pre-existing natural sciences. The view of psychology as being a human science aligns it with the concerns and methods of the other human and social sciences. Crucial to

a human science approach is the recognition that the explanation and understanding of human behaviour must include *normative* as well as causal explanations. Human behaviour needs also to be understood in terms of reasons, meanings, and the arbitrary codes that cultures use to regulate individual and social praxis. An emphasis on human action, rather than behaviour, must be made, in order to stress the goal-directed and purposeful qualities of human action, which is informed by human agency, choice and the particular significance or interpretation an individual may have for an object or event. Human subjectivity, reflectivity, consciousness and experience must be valued. The uniqueness of human events must be respected. It is simply a fallacy that events in history (e.g. the 1st World War), or episodes recounted in clinical case material (e.g. experience of loss of a loved person/object), can be explained by universal laws. Since they are unique, they can only be understood within an interpretive, hermeneutic framework. In the natural science approach, the notion of the search for some objective truth is implicit. Conflict between competing theories is resolved by a research enterprise that leads to rejection of one theory and the acceptance of another. But in the human sciences, controversy and competition among divergent theories, or between different schools, is the norm. Such theories need not overthrow each other, but can coexist in healthy tension. The adoption of a human science approach to psychology needs to convince those with a positivist outlook that there is no threat. The future of science, as it is with humanity, must always lie in the peaceable coexistence of multiple viewpoints, and not with the imposition of a single perspective on human knowledge and practice.

Putting experience and open-mindedness first

Returning to the main theme of this paper, the future of Humanistic-Existential psychology lies in clearly defining its paradigm, in clarifying the most appropriate approaches to human research, and then in setting about the business of demonstrating the genuine insights into human behaviour and experience that this generates. At the heart of the paradigm lies the claim that Humanistic-Existential psychology is concerned with an openness to human experience. This quality of openness to experience is a necessary requirement for healthy development and wellbeing, as well as a necessary requirement for the scientist who wishes to study human behaviour and experience. This openness to the wonder of the human sense of being is central. Indeed, it is this quality of openness that I believe is the necessary and sufficient condition for human growth. This openness does not place any one experience and perspective above or before any other, but simply puts human experience first, and seeks the exploration of feelings, thoughts and understanding, wherever this may lead, as inevitably the main task to be faced. Several years ago, during my training as a transpersonal psychotherapist, I wrote these words. They still seem relevant and complete:-

" . . . at the core of the psychology that I seek to practice is an openness to feelings of hope, of well-being, of doubt, of loss, of anger; openness to feelings of personal power, of self-hood, of aloneness, of paradox and confusion; openness to thoughts and ideas, to possibilities, states of unknowing, and levels of consciousness; openness to the commonplace, and to the extraordinary; openness to grace, to the meaning of pain and suffering; openness to darkness and light, to a sense of otherness, of wonder, and of spiritual presence. "

References

- Almaas, A.H.** (1986) *The Void: Inner spaciousness and ego structure.* (Diamond Mind Series, Vol. 1). Berkeley: Diamond Books.
- Almaas, A.H.** (1988) *The Pearl Beyond Price: Integration of personality into being - an object relations approach.* (Diamond Mind Series, Vol. 2). Berkeley: Diamond Books.
- Almaas, A.H.** (1996) *The Point of Existence: Transformations of narcissism in self-realization.* (Diamond Mind Series, Vol. 3). Berkeley: Diamond Books.
- Aanstoos, C.M.** (1994) Mainstream psychology and the humanistic alternative. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology.* Lake Worth Gardner Press.
- Bruner, J.** (1986) *Actual Minds, Possible Worlds.* Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Bruner, J.** (1990) *Acts of Meaning.* Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Buber, M.** (1958) *I and Thou.* New York: Scribners.
- Burr, V.** (1995) *An Introduction to Social Constructionism.* London: Routledge.
- Bynum, E.B.** (1994) Brief overview of transpersonal psychology. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology.* Lake Worth: Gardner Press.
- Frankl, V.** (1969) *The Will to Meaning: Foundations and applications of Logotherapy.* New York: Meridian.
- Gergen, K.J.** (1985) *The social constructionist movement in modern psychology.* *Amer. Psychologist*, 40, 266-75.
- Gergen, K.J.** (1999) *An Invitation to Social Constructionism.* London: Sage.
- Giorgi, A.** (1970) *Psychology as a Human Science: A phenomenologically based approach.* New York: Harper and Row.
- Giorgi, A.** (Ed.) (1985) *Phenomenology and Psychological Research.* Pittsburgh: Duquesne University Press.
- Giorgi, A.** (1994) *The idea of human science.* In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology.* Lake Worth: Gardner Press.
- Giorgi, A.** (1995) *Phenomenological psychology.* In J. Smith, R. Harré & L.v. Langenhove (Eds.) *Rethinking Psychology.* London: Sage.
- Grof, C. & Grof, S.** (1990) *The Stormy Search for the Self: A guide to personal growth through transformational crisis.* New York: Tarcher/Putnam.
- Grof, S.** (1985) *Beyond the Brain: Birth, death and transcendence in psychotherapy.* Albany, NY: SUNY Press.

- Grof, S.** (1988) *The Adventure of Self-Discovery: Dimensions of consciousness and new perspectives in psychotherapy and inner exploration*. Albany, NY: SUNY Press.
- Grof, S.** (1993) *The Holotropic Mind: The three levels of human consciousness and how they shape our lives*. San Francisco: HarperCollins.
- Grof, S.** (1998) *The Cosmic Game: Explorations of the frontiers of human consciousness*. Albany, NY: SUNY Press.
- Grof, S. & Grof, C.** (Eds.) (1989) *Spiritual Emergency: When personal transformation becomes a crisis*. New York: Tarcher/Putnam.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S.** (1994) Competing paradigms in qualitative research. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Sage.
- Harré, R. & Secord, P.F.** (1972) *The Explanation of Social Behaviour*. Blackwell
- Hastings, A.** (1999) Transpersonal Psychology: The fourth force. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Hiles, D.R.** (1996) Cultural Psychology and the Centre ground of Psychology. Paper presented at 26th International Congress of Psychology, Montreal, August 16 - 21, 1996.
- Hiles, D.R.** (1997a) Social constructionism - A critique. Paper presented to 5th European Congress of Psychology, Dublin, July 6 - 11, 1997.
- Hiles, D.R.** (1997b) Intersubjectivity and the Healing Dialogue in Counselling Practice. Paper presented to BAC 3rd Annual Counselling Research Conference, Birmingham, June 1997.
- Hiles, D.R.** (1999a) Loss, grief and transformation: A heuristic inquiry. Paper presented to 18th International Human Science Conference, Sheffield, July 26 - 29, 1999.
- Hiles, D.R.** (1999b) Paradigms lost, Paradigms regained. Paper presented to 18th International Human Science Conference, Sheffield, July 26 - 29, 1999.
- James, W.** (1902) *Varieties of Religious Experience*. London: Collier Macmillan.
- Kvale, S.** (Ed.) (1992) *Psychology and Postmodernism*. London: Sage.
- Maslow, A.H.** (1954) *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Maslow, A.H.** (1971) *The Farther Reaches of Human Nature*. New York: Viking.
- May, R.** (1983) *The Discovery of Being: Writings in existential psychology*. New York: W.W. Norton.
- May, R.** (1992 [1939]) *The Art of Counselling*. London: Souvenir Press.
- May, R., Krippner, S. & Doyle, J.** (1994) The role of transpersonal psychology as a whole: A discussion. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Moss, D.** (1999a) The scientific and philosophical context of humanistic psychology. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Moss, D.** (1999b) The continuing need for a humanistic and transpersonal psychology. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Moss, D.** (1999c) Abraham Maslow and the emergence of humanistic psychology. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Moustakas, C.** (1994) *Phenomenological Research Methods*. London: Sage.
- Parker, I.** (1999) Critical reflexive humanism and critical constructionist psychology. In D.J. Nightingale & J. Cromby, (Eds.) *Social Constructionist Psychology: A critical analysis of theory and practice*. Buckingham: Open University Press.
- Polkinghorne, D.E.** (1982) What makes research humanistic? *Journal of Humanistic Psychology*, 22, 47-54.
- Polkinghorne, D.E.** (1989) Phenomenological research methods. In R.S. Valle & S. Halling, (Eds.) *Existential-Phenomenological Perspectives in Psychology: Exploring the breadth of human experience*. Plenum.
- Polkinghorne, D.E.** (1994) Research methodology in humanistic psychology? In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Rogers, C.** (1951) *Client-centred Therapy: Its current practice, implications, and theory*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers, C.** (1961) *On Becoming a Person*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rowan, J.** (1988) *Ordinary Ecstasy: Humanistic psychology in action*. (2nd Edition). London: Routledge.
- Schopenhauer, A.** (1995 [1851]) *Counsels and Maxims*. Amherst, NY: Prometheus Books.
- Smith, J., Harré, R. & Van Langenhove, L.** (1995a) *Rethinking Psychology*. London: Sage.
- Smith, J., Harré, R. & Van Langenhove, L.** (1995b) *Rethinking Methods in Psychology*. London: Sage.
- Sutherland, N.S.** (Ed.) (1989) *Macmillan Dictionary of Psychology*. London: Macmillan.
- Taylor, C.** (1992) *The Ethics of Authenticity*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Taylor, E.I.** (1994) Transpersonal psychology: Its several virtues. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Taylor, E.I.** (1999) On psychology as a person centered science: William James and his relation to the humanistic tradition. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Valle, R.** (1998) (Ed.) *Phenomenological Inquiry in Psychology: Existential and transpersonal dimensions*. New York: Plenum.
- Washburn, M.** (1994) *Transpersonal Psychology in Psychoanalytic Perspective*. Albany, NY: SUNY Press.
- Washburn, M.** (1995) *The Ego and the Dynamic Ground: A transpersonal theory of human development*. (2nd ed.) Albany, NY: Suny Press.
- Wertz, F.** (1994) Representations of the "Third Force" in history of psychology textbooks. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Wertz, F. & Aanstoos, C.M.** (1999) Amedeo Giorgi and the project of a human science. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Wilber, K.** (1977) *The Spectrum of Consciousness*. Wheaton, Ill: Quest Books.
- Wilber, K.** (1980) *The Atman Project*. Wheaton, Ill: Quest Books.
- Wilber, K.** (1981) *Up from Eden*. Wheaton, Ill: Quest Books.
- Wilber, K.** (1982) *A Sociable God: Toward a new understanding of religion*. Boston: Shambala Publications.
- Wilber, K.** (1983) *Eye to Eye: The quest for the new paradigm*. Boston: Shambala Publications.
- Wilber, K.** (1997) *The Eye of Spirit: An integral vision for a world gone slightly mad*. Boston: Shambala Publications.
- Wilber, K.** (1998) *The Marriage of Sense and Soul: Integrating science and religion*. New York: Random House.

LOGOTHERAPIE IN NEDERLAND

een verkenning van het werkveld (geredigeerd)

Erik-Jan Kornman en Piet Jan Rebel

Dit artikel is het verslag van een kwalitatief onderzoek naar de logotherapie in Nederland. Verkend werd hoe in de psychotherapeutische praktijk de theoretische uitgangspunten van V.E. Frankl worden vertaald. Frankl stelde klinisch empirisch vast, dat ieder mens geleid wordt door de wil tot zin en dat zijn kern, de geestelijke persoon, innerlijke vrijheid betekent. Voor de logotherapeut staat niet de klacht of symptoom centraal in de therapie, maar de mogelijke opheffing van het lijden via de ontmoeting van mens tot mens. Diagnostiek naar worden daarom aarzelend toegepast, te aarzelend naar de mening van de onderzoekers. Daarentegen zijn de interventies resoluut, want de kernvragen zijn die naar vrijheid voor verandering en daadwerkelijke verantwoordelijkheid in het gedrag.

De prioriteit van de ontmoeting werkt gunstig voor de therapeutische relatie, en daarmee voor het therapie-effect. Toch kan de indruk bestaan dat de diagnostische vakkundigheid van de therapeut veronachtzaamd wordt. Op grond van haar integratieve karakter zou de logotherapie een plaats moeten krijgen in het hoger beroeps- en universitair onderwijs dat voorbereidt op een functie in de geestelijke gezondheidszorg. Aandacht voor zin is waardevol voor zowel de persoonsgerichte als de symptoomgerichte therapie.

INLEIDING

De hedendaagse psychotherapie kenmerkt zich door de exclusieve gerichtheid op de psychische klacht van de cliënt, de protocollering van de behandeling en de levensbeschouwing van de *evidence-based medicine* (Van Kalmthout, 2001). Deze typering geldt zowel voor het onderwijs als voor de organisatie en invulling van de geestelijke gezondheidszorg. De consequentie van deze ontwikkeling is dat existentiële vragen, zoals de zin vraag, steeds minder of zelfs niet meer in de therapie besproken worden. Toch blijken de problemen die mensen ervaren met de mogelijkheden en grenzen van het menselijk bestaan te kunnen leiden tot psychische klachten of deze te kunnen verergeren (Yalom, 1980). Wanneer zulke vragen in de therapie niet worden aangevoerd, laat de therapeut een mogelijke bron van de klacht van de cliënt buiten beschouwing.

Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de dagelijkse praktijk van de logotherapie. Dit is een richting binnen de psychotherapie en werd ontwikkeld door de Weense psychiater Viktor E. Frankl. Zij richt zich op de mogelijke aanwezigheid van existentiële problemen in het leven van de cliënt. De zin vraag staat hierbij op de voorgrond, want in de logotherapie wordt aangenomen dat ieder mens een wil tot zin bezit. In Nederland bestaat een postdoctorale en post-HBO opleiding tot logotherapeut en is een kleine groep geregistreerde logotherapeuten werkzaam.

METHODE

De exploratie van de dagelijkse praktijk van de logotherapie is uitgevoerd met behulp van de methode van het kwalitatieve onderzoek (Baarda, de Goede & Teunissen, 1997). De data werden verzameld in open interviews aan de hand van een topiclijst die vooraf op basis van de vraagstelling opgesteld is. Elf personen werden geïnterviewd. Negen van deze elf werden geselecteerd aan de hand van een lijst met logotherapeuten die bij de beroepsvereniging NVLEA (Nederlandse Vereniging voor Logotherapie en Existentiële Analytische Psychotherapie) aangesloten zijn. Deze lijst vonden we in het Bulletin Logotherapie en Existentiële Analyse (Jaargang 10, nummer 4, 2000). Ons voornemen was om via deze personen in contact te komen met mogelijke andere respondenten voor ons onderzoek. ('*sneeuwbalmethode*', Baarda & De Goede, 1995), dit leverde echter geen nieuwe namen op. Tevens werden een psychotherapeut en een psychiater benaderd. De eerste werd in het onderzoek betrokken, omdat hij zich tijdens zijn studie en in het begin van zijn werkzaamheden oriënteerde op het denken van Frankl, echter later afstand nam van de theorie en de praktijk van de logotherapie. Hij is verbonden aan de GLIAGG. De psychiater werd geïnterviewd, omdat hij publiceert over de betekenis van existentiële thema's voor de psychotherapie. Hij is verbonden aan het Utrechts Universitair Medisch Centrum (UMC) en bekleedt een leerstoel in de wijsbegeerte aan de Universiteit van Leiden. De 9 logotherapeuten waren allen man. Wij benaderden 2 vrouwelijke logotherapeuten, maar beiden wilden om persoonlijke redenen niet aan het onderzoek meedoen. Van de 9 in de lijst als logotherapeut genoemde deelnemers bleken er drie nog bezig te zijn om de opleiding tot logotherapeut af te ronden.

De interviews werden op de band opgenomen en uitgeschreven. Vervolgens werd het materiaal gestructureerd en gerangschikt op onderwerp en op relevantie voor het onderzoek. Dit leidde tot een verzameling in categorieën ondergebrachte uitspraken. Op de analyse van deze gecategoriseerde uitspraken zijn de resultaten gebaseerd.

RESULTATEN

Achtergrond van de logotherapeut

Van de geïnterviewden die als logotherapeut geregistreerd staan, hebben twee de opleiding tot verpleegkundige afgerond, studeerden twee fysiotherapie, drie theologie, één volgde de lerarenopleiding en één de sociale academie. Hun gemiddelde leeftijd is 45 jaar. De motivatie om logotherapeut te worden hangt voor bijna iedereen samen met de diepe indruk die het werk van Frankl ooit op hen maakte. De persoonlijke confrontatie met en de actuele

interesse in de zinvraag vormen vaak de directe aanleiding om zich voor de opleiding op te geven. Slechts 2 van de geïnterviewde logotherapeuten hebben een praktijk. Hun bestand telt 8 respectievelijk 5 cliënten. De omvang van hun praktijk is te gering om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. De overigen beschouwen de logotherapie vooral als een waardevolle aanvulling op hun vroegere studie en het werk dat zij momenteel doen. Zij proberen de logotherapeutische uitgangspunten en werkwijze dan ook te integreren in hun huidige functie, zoals die van docent, haptoloog, coach of jongerenwerker. Alle geïnterviewden sluiten het uit dat het in deze tijd voor hen mogelijk is om als logotherapeut een eigen praktijk draaiende te houden. De reden is dat de overheid de logotherapie niet erkent als een zelfstandige psychotherapeutische oriëntatie. Een gebrek aan erkenning blijkt ook uit de beslissing van de Kamer van Koophandel om de logotherapie in te delen bij de alternatieve geneeswijzen.

Voor de meeste ziektekostenverzekeringen is het ontbreken van een officiële legitimering de reden om de therapiekosten van de cliënt niet te vergoeden. Deze zal daarom liever een beroep doen op psychologen en psychotherapeuten uit de reguliere geestelijke gezondheidszorg. Een enkele geïnterviewde beoordeelt de aansluiting van de logotherapie-opleiding met de praktijk als onvoldoende en vindt dat verdere scholing noodzakelijk is, met name op het terrein van de psychodiagnostiek.

Achtergrond van de cliënt

De geïnterviewden hanteren het begrip cliënt niet allemaal in dezelfde betekenis. De beide logotherapeuten die een eigen praktijk bezitten, hebben, wanneer zij over de cliënt spreken, de personen in gedachten die zich bij hen aanmelden voor een therapie en die daarvoor betalen. De meeste logotherapeuten voeren echter geen eigen praktijk. Wanneer zij spreken over de cliënt dan doelen zij op de personen die zij in de niet-logotherapeutische context van hun functie als docent of hulpverlener behandelen of begeleiden.

De 2 zelfstandige logotherapeuten behandelen cliënten die komen met klachten die ook voorkomen op de 'klachten-top 5' van de RIAGG. Het gaat om depressie, relatie-, angst-, aanpassingsstoornissen, posttraumatische stress en seksuele problemen. Een zesde klacht is burnout. De meeste cliënten komen via mond tot mond reclame bij hen terecht. De andere, niet-zelfstandige logotherapeuten hebben via hun functie ook te maken met cliënten met deze klachten. Zij weven de logotherapeutische zienswijze in de reguliere behandeling die zij toepassen. De geïnterviewden constateren dat verreweg de meeste cliënten de zinvraag niet rechtstreeks aan de orde stellen. Bij burnout en bij depressieve klachten wordt met de cliënt wel altijd over zingeving gesproken, omdat problemen op dit gebied symptomatisch zijn voor beide stoornissen.

De logotherapeutische werkwijze

1. uitgangspunten

Frankl baseert zijn denken op een aantal antropologische uitgangspunten. Ze zijn richtinggevend voor de wijze waarop de logotherapie wordt opgezet. De theorie van Frankl fungeert als achtergrond voor de interventies. Daarom wordt ze door één van de geïnterviewden een 'belangrijke tool' genoemd. Volgens hem kan zonder kennis van deze theorie de interventietechniek en gespreksstructuur van de Socratische dialoog niet effectief worden uitgevoerd. Daarnaast verkrijgt de logotherapeut dankzij de theorie 'een scherper verstaan van de persoon die je ontmoet'. Niet alleen de cliënt kan grondiger worden begrepen, maar ook de mensen die hij in een niet-therapeutische setting, bijvoorbeeld op zijn werk, ontmoet, worden aan de hand van het theoretisch raamwerk van Frankl beter verstaan.

In de logotherapie wordt de relatie tussen therapeut en cliënt gedefinieerd als een ontmoeting tussen twee personen. Voor de therapeut betekent dit, dat hij zichzelf als mens niet hoeft te verbergen achter zijn deskundigheid. Hij mag de cliënt laten weten dat hij het contact tussen hen waardevol vindt en hem vertellen hoe hij tegen een situatie aankijkt. Dan moet hij wel eraan toevoegen dat hij zijn persoonlijke visie onder woorden brengt en dat de cliënt deze mag afwijzen. In de logotherapie wordt de therapeut op dit punt meer ruimte en vrijheid toegestaan dan in de reguliere hulpverlening. De persoon van de cliënt staat centraal en niet het probleem, de klacht of de nood waarover hij spreekt. Het gaat om diens geestelijke persoon. De mens is meer dan zijn lichaam, psyche of gedrag. In de therapeutische relatie probeert de logotherapeut 'de geestelijke persoon vrij te krijgen'. Hij biedt de cliënt hulp bij 'het vinden van het eigen leven', 'het stellen van persoonlijke doelen' en bij 'het vinden van zin'. Wat zich op het psychodynamische gebied bij de cliënt afspeelt, is voor de therapeut van minder belang. Hij is meer geïnteresseerd in het antwoord van de cliënt op vragen als 'waar sta je?', 'welke keuzes maak je?', 'welke richting ga je met je leven op?'. Samen analyseren zij hoe de existentie van de cliënt in elkaar steekt. Pas hierna kan een gerichte behandeling van de cliënt worden begonnen. Dankzij de geestelijke persoon kan de mens de dingen *altijd nog anders* doen dan hij voorheen deed. Voor de therapeut betekent dit dat hij zijn cliënten niet alleen bevestigt 'in wie ze zijn', maar ook 'in wie ze kunnen worden'.

Logotherapie kan natuurlijk niet helpen wanneer de klacht van fysieke aard is. Geen enkele psychotherapie kan dat overigens. Logotherapie draagt zeker bij in het verwerkingsproces van een lichamelijk beperking. Het gaat dan om de levenshouding waarmee iemand de beperking tegemoet treedt in het kader van de vraag naar de waarde van de relaties tot anderen en zichzelf. Daarnaast kan logotherapie ook worden toegepast wanneer een psychische aandoening psychopathologisch van aard is. Mensen blijven acterende en zinzoekende wezens. Dat de therapie hier slechts ondersteunend werkt, spreekt voor zich. In de praktijk houden medische indicaties in dat de logotherapeut aangeeft wie hij wel in therapie kan nemen en wanneer hij iemand zal doorverwijzen.

2. diagnostiek

Over diagnostiek zijn de meningen van de geïnterviewde logotherapeuten verdeeld. Sommigen vinden dat een logotherapeut aan de hand van de DSM-IV moet kunnen diagnosticeren. Hij biedt zich immers aan als gekwalificeerd psychotherapeut. Daarom bekwaamde een enkeling zich in het hanteren van gangbare diagnostische instrumenten. Anderen wijzen om principiële redenen de gebruikmaking van zulke instrumenten af. Zij vrezen dat het contact met de geestelijke persoon van de cliënt hierdoor te veel ingeperkt wordt. De geestelijke persoon omhult principieel meer dan wat van hem via testen en classificaties gekend kan worden.

3. interventietechnieken

De logotherapeuten streven naar de ontmoeting met de geestelijke persoon van de cliënt. Daarom hebben zij bedenkingen ten aanzien van interventietechnieken. Een geïnterviewde zei: *'De bron van de interventie zit tegenover je en die geeft aan, hoe je het moet doen. Dat is de cliënt'*. Niet de interventiemethoden en -technieken die wetenschappelijk zijn gevalideerd, zijn beslissend voor de vormgeving van de therapie, maar de cliënt. In één interview werd opgemerkt dat er in de logotherapie *'bijna een taboe rust'* op de inzet van technieken. Voor een geïnterviewde vormt dit punt juist de kern van zijn kritiek. Hij vindt dat geen enkele psychotherapie kan functioneren zonder een bepaalde *'systematiek'* in de diagnose en de behandeling.

Ondanks hun bezwaren maken ook de andere logotherapeuten toch gebruik van systematiek in de therapie. Zij passen de vier interventietechnieken toe die door Frankl zijn ontwikkeld: zelf distantie, dereflectie, paradoxale intentie en zelf transcendentie. Frankl spreekt bovendien over de argumenten voor het tragisch optimisme. Naast liefde, vertrouwen in het leven en het beroep dat het leven op iemand doet, wordt ieder mens geconfronteerd met de onvermijdelijkheid van de dood, het lijden en het schuldig blijven van een antwoord. Deze zes punten geven een waardenhierarchy aan en vormen de noodynamische identiteit van het individu. Toegepast in de vorm van een Davidsster ontstaat er een mogelijkheid tot diagnose en een basis voor interventie. Daarnaast benutten logotherapeuten de verandering van perspectief (voorground – achtergrond) het gebruik van metaforen en tenslotte technieken om de zinvraag aan de orde te stellen.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

De logotherapie wordt als psychotherapie op dit moment niet erkend door de reguliere geestelijke gezondheidszorg en is verbannen naar de alternatieve sector. Dit verklaart mede waarom slechts enkele logotherapeuten een privé-praktijk hebben. De meesten van de geïnterviewden vervullen functies in de door de overheid erkende, reguliere vormen van hulpverlening. Ze kunnen zich hierin niet presenteren als logotherapeut. In plaats daarvan integreren zij de logotherapeutische benadering in hun dagelijkse werkzaamheden. Ook de geïnterviewden die wel als logotherapeut cliënten in behandeling hebben, werken aan integratie. Zij combineren logotherapeutische technieken met technieken uit de gedrags- en cognitieve therapie. Daarnaast wordt de opleiding aangeboden als een integratieve psychotherapie. Op grond van het succes van deze drie vormen van integratie vragen wij ons af of het nodig is dat de logotherapie zich grondvest als een onafhankelijke richting binnen de psychotherapie. Het was in eerste instantie ook Frankl's gedachte dat logotherapie als sluitstuk van de te beperkte psychodynamische therapie tot een rehumanisatie van de psychotherapie zou leiden. Gedurende de afgelopen twintig jaar is dat anders. Logotherapie en existentiële analyse zijn door de AMA, APA, WHO en EAP erkend als zelfstandige en werkzame vorm van psychotherapie. Volgens ons maakt het integratieve karakter van de logotherapie haar geschikt voor het onderwijs aan studenten die zich voorbereiden op één van de vele beroepen in de hulpverlening. De mens heeft behalve materiële behoeften ook een diep verlangen naar zin (Baumeister, 1991). Hulpverleners zouden zich hiervan bewust moeten zijn en zich telkens moeten afvragen welke rol de zinvraag in de behandeling van hun cliënt kan vervullen. Elke klacht of stoornis, lichamelijk of geestelijk van aard, dwingt de cliënt om zich de vraag te stellen: *'wat moet ik met mijn leven?'* (Mooij, 1988). Hij is er bij gebaat dat de hulpverlener in staat is om deze vraag bespreekbaar te maken en om met hem op zoek te gaan naar een antwoord. In de huidige klinische gezondheidszorg wordt dit existentiële thema nauwelijks aangeroerd en dat gaat ten koste van haar kwaliteit. Het Sociaal Cultureel Planbureau stelde in november 2001 vast dat de GGZ ernstig tekort schiet. Ze zou weer in hoofd en hart moeten zetelen. Meijer (2001) wijst erop dat dit *alleen kan, wanneer de 'betekenis en zingeving' van lijden weer onderdeel uitmaken van het onderwijs*. Voor ogen heeft hij het universitaire onderwijs aan de nieuwe generatie psychologen.

In de logotherapie staat de ontmoeting tussen de therapeut en cliënt centraal. Onze eerste kanttekening hierbij is dat dit positief is voor het resultaat van de behandeling. Een goede therapeutische relatie is namelijk van beslissende invloed op het therapie-effect (Schagen, 1998). De tweede kanttekening die wij plaatsen, is dat de logotherapie door de prioriteit van de ontmoeting subjectief wordt. Op grond van deze prioriteit namelijk betwijfelen logotherapeuten het nut van de algemeen gebruikte DSM-IV. Een geïnterviewde stelt dat logotherapie per definitie niet objectief kan zijn. Wanneer een casus *'door 6 personen besproken wordt, krijg je 6 verschillende benaderingen'*. Het gevaar bestaat dat door de prioriteit van de ontmoeting de vakkundigheid van de therapeut buitenspel wordt gezet. Dit kan tot gevolg hebben dat de een specifieke vorm van wat de GGZ in ons land als therapeutische relatie aanmerkt, niet tot ontwikkeling komt en dat daarmee een aantal mogelijkheden van andere vormen van psychotherapie niet worden geëxploiteerd.

De GGZ plaatst de logotherapie *'keihard in de alternatieve hoek'*, maar deze diskwalificatie hoeft niet te gelden voor de zinvraag zelf. De psychiater en de psychotherapeut, die beiden in de reguliere GGZ werkzaam zijn, stellen dat een

mens niet zonder levensbeschouwing, niet zonder een grond en richting kan in het leven. Zij vinden het een kwaliteitskenmerk van de therapeut dat hij aanvoelt of iemand op de existentiële dimensie problemen heeft. Voor de logotherapie als zelfstandige psychotherapie is in de Nederlandse reguliere geestelijke gezondheidszorg op dit moment geen plaats. Haar thema's zin, vrijheid en verantwoordelijkheid zullen echter makkelijker kunnen doordringen tot het bastion van de GGZ. Van Kalmthout en Van der Staak (1994) delen de vele psychotherapeutische benaderingen op in twee prototypen: de symptoomgerichte psychotherapieën en de persoonsgerichte. Bij ieder prototype hoort een aparte cliëntengroep. De groep die in aanmerking komt voor een persoonsgerichte benadering, onderscheidt zich van de symptoomgerichte groep door o.a. een grotere interesse in de subjectieve, introspectieve kanten van hun beleving en van de relaties met anderen. De persoonsgerichte groep zal eerder de vraag stellen: 'waarom en hoe moet ik leven?' Wat deze groep betreft, kan de existentiële dimensie niet worden geïsoleerd van de therapie. Aangenomen wordt dat voor de symptoomgerichte groep de grote vragen van het bestaan nauwelijks een rol spelen. Toch menen wij dat ook in de therapie aan deze cliënten de zinvraag niet vermeden moet worden. De reden is dat in het stress-onderzoek dat sterk op vindingen van de natuurwetenschap leunt, vastgesteld wordt dat zin een positief effect heeft op de geestelijke gezondheid van de mens (Antanovsky 1987).

Het belang van de betekenis van existentiële thema's als zin en verantwoordelijkheid houdt niet op bij de grenzen van de logotherapie of bij die van de alternatieve hulpverlening. Ook door de erkende therapie-richtingen in de GGZ valt nog veel te leren van de unieke en diepgaande kijk die Frankl op de psychotherapie wereldwijd nog steeds heeft.

Antanovsky, A. (1987). Unraveling the Mystery of Health. San Francisco: Jossey-Bas Publishers.

Baarda, D.B. & Goede, M.P.M. de. (1995). Methoden en technieken. Houten: Educatieve Partners Nederland BV.

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Theunissen, J. (1997). Basisboek kwalitatief onderzoek. Houten: Educatieve Partners Nederland BV.

Baumeister, R.F. (1991). Meanings of life. New York: The Guilford Press.

Frankl, V.E. (1998). Ärtzliche Seelsorge. Grundlagen der Logotherapie und Existenzanalyse. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag GmbH.

Kalmthout, M. van. & Van der Staak, C.P.F. van der. (1994). De twee-eenheid van de psychotherapie. Staak, C.P.F. van der, Cassee, A.P.D. & Boeke, P.E. (red.) Oriëntatie in de psychotherapie. 365-382. Houten / Zaventem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Kalmthout, M. van. (2001). Psychotherapie: een hedendaags zinsysteem?. In Kalmthout, M. van, Festen, T., Roeck, B.-P. de, Dijn, H. de, Schreurs, A. & Maas, F. Spiritualiteit in psychotherapie? 12-28. Tilburg: KSGV.

Kornman, E.-J. & Rebel, P.J. (2001). 'Existence exists in action rather than in reflection.' Logotherapie en de logotherapeutische praktijk in Nederland. Een verkenning van het werkveld. Doctoraal scriptie. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Meijer, E. (2001). 'Oud & Nieuw' ...eind 2001. Viktor Frankl - 'Daseinanalytisch' (onder)belicht. Bulletin Logotherapie en Existentiële Analyse. 11-4, 29-32.

Mooij, A. (1988). De psychische realiteit. Amsterdam: Boom.

Schagen, S. (1998). Een geschiedenis van het psychotherapieonderzoek: legitimeren en verdiepen. In Trijsburg, W., Colijn, S., Collumbien, E. & Lietaer, G. Handboek integratieve psychotherapie. I 1.3. - I 1.3.30. Maarssen: Elsevier / De Tijdstroom.

Yalom, I.D. (1980). Existential Psychotherapy. New York: Basic Books.

Dankwoord

Het onderzoek konden wij uitvoeren, omdat de betrokken logotherapeuten veel tijd, veel meer dan wij durfden te vragen, vrijmaakten om zich door ons te laten interviewen. Zij lezen dit tijdschrift en daarom willen wij hen langs deze weg hartelijk bedanken voor hun uitgebreide medewerking. Uw bereidwilligheid zorgde ervoor dat wij veel geleerd hebben over de logotherapie. Uw hartelijkheid is de reden waarom wij zeer genoten hebben van het werk dat wij verrichtten.

Het Nederlands Instituut voor Integratieve Logotherapie vertegenwoordigt Frankl's aanwezigheid en op bescheiden wijze de voortgang van zijn werk in ons land sinds 1987. Het werk wordt door enkele vrijwilligers gedaan. Er zijn geen subsidies, geen stille fondsen, maar wel kosten en lidmaatschappen die het mogelijk maken om te blijven doen wat ook u mee zou willen dragen. U kunt iets goeds doen door uw bijdrage te storten op rek. 46.93.15.652, om daarmee ook uit te drukken dat u waardeert wat de Stichting doet: publiceren, lezingen geven, lessen verzorgen, voorlichting verspreiden, mensen verwijzen naar een goede therapeut.

Wat is en Wat doet Integratieve Psychotherapie?

© drs. Marlot Rappard

Integratieve Psychotherapie, met name Logotherapie en Existentiële Analyse, is een prachtige manier om op echt gelijkwaardig met je cliënt om te gaan. Als ik naar de reacties van mijn cliënten luister, dan hoor ik altijd weer dat het ging om het echte respect, het serieus nemen en de gelijkwaardigheid die de cliënt 'voelt'. Dat is in hoge mate bepalend voor het welslagen van de therapie. Maar ook voor counseling en voor eenvoudige instant interventies.

Ik kies juist voor een Logotherapeutische aanpak, omdat die zich goed leent om ook in mijn dagelijks werk met mensen tussen de 17 – 50 jaar te worden ingezet. Erkenning van de eigenlijkheid van de ander, zoeken naar en vinden van nieuw inzicht, en krachtig motiverend handelen; dat werkt erg goed om mensen die het niet meer zien zitten toch goed op de been te brengen. Ik werk dagelijks met zowel opgroeiende volwassenen als met mensen die na een heleboel levenservaring terugkeren in de schoolbanken. Een van mijn taken is dat ik ook die persoonlijke aandacht en tijd vrijmaak die nodig zijn om mensen in hun onverwachte crisis situatie in eerste instantie wat bijstand te verlenen. Die bijstand kan uiteenlopen van het ordenen en sorteren van prioriteiten en doelen binnen het raamwerk van gemaakte keuzes, tot , en dat komt ook voor, de eerste opvang van leerlingen die ofwel geconfronteerd zijn met ernstige problemen als mishandeling, misbruik, geweld, beroving, ofwel getroffen door een ongeluk , zelf geconfronteerd met een ernstige ziekte enzovoorts.

Het is dus heel belangrijk dat je daarin ook bij jezelf stappen en stadia herkent en weet langs welke wegen een mogelijke verandering tot stand kan komen.

'Es ist das Anliegen dessen was wir Logotherapie genannt haben, dass sie den Logos in die Psychotherapie einbezieht. Und es ist die Aufgabe dessen, was wir Existenzanalyse genannt haben, dass sie die Existenz in die Psychotherapie hereinnimmt', zegt Frankl in zijn boek 'der leidende Mensch, anthropologische Grundlagen der Psychotherapie (1998, 2edruk, p. 171).

Daar gaat het dus precies om als je vraagt hoe je als therapeut/ counselor/ begeleider de persoon van de cliënt of leerling centraal krijgt.

Twee dingen om niet te vergeten

Je moet twee dingen goed doen: **de zinvraag er bij betrekken** en het zelf van **de persoon meenemen**. Je betreft de vraag er om te beginnen bij die zegt: voor wie of waartoe doet iemand dit of dat zus of zo? Dan vraag je eigenlijk naar de bedoeling (intentie) van het handelen en neem je dus de persoon serieus. Aan de andere kant vraag je hoe de persoon met wie je spreekt zichzelf daarin ziet. Dat noemt Frankl 'das Selbstverständnis der Existenz'. Een mens ziet zichzelf, begrijpt zichzelf, niet zozeer zijn of haar 'bestaan', maar wel zichzelf als iemand die echt is. Iemand die dus innerlijk vrij is om van plaats, gedachte, gevoel en van daad te veranderen vanwege de samenhangende vragen die aan dit 'zelf' gesteld worden. Logotherapie is dus geen witte of zwarte magie, maar gewoon goed opletten hoe je je met wie waarover en waartoe verstaat en hoe die ander zichzelf als vanzelfsprekend begrijpt.

En je houdt het heel praktisch!

Veranderen is een werkwoord; iets dat door betrokkene zelf gedaan dient te worden. Daarom heb ik het lijstje op de volgende pagina opgesteld. Ik hoop dat de lezer er direct inzicht uit kan putten. Het is niet alleen maar een samenvatting, maar tegelijk een programma van op de daadwerkelijke en persoonlijke inzet in verandering. Integratieve Psychotherapie, met name Logotherapie en Existentiële Analyse, is die psychotherapie die aansluit bij de integrerende geestelijke dynamiek van de menselijke persoon. Juist die dynamiek maakt het iemand mogelijk *om zichzelf op een steeds andere manier* te zijn. Dat is echt iets anders dan iemand aanpassen aan de omgevingseisen of iemand inpassen in bestaande systemen. Het zijn de eindgebruikers zelf die het verschil onmiddellijk herkennen en de kans aangrijpen om tot een echte, vrije verandering te komen en daarvoor de verantwoordelijkheid metterdaad op te nemen.

Wat is en wat doet Logotherapie?

Prof. drs. M. Rappard

Een internationaal wetenschappelijk en maatschappelijk erkende integratieve psychotherapie methode

Slaat als mensbenadering per persoon en per situatie de brug tussen toekomst en gezonde spiritualiteit, geweten en intuïtie, denken, voelen en handelen.

Helpt mensen om niet het slachtoffer te blijven van iets dat zij ofwel hebben ofwel moeten missen (bijv. gezondheid, vitaliteit, kracht, positie).

Leert mensen om zichzelf en anderen als waardig en waardevol mens te zien en te begrijpen.

Helpt mensen om concrete persoonlijke doelen te stellen en om die medemenselijk te verwerkelijken in de eigen sociale context.

Is de methode die zowel transcultureel als integratief werkt.

Overbruggt de kunstmatige scheiding tussen specialisten.

Stelt de vraag naar *argumenten* die voor de cliënt zowel existentieel en essentieel van belang zijn, centraal.

Doorbreekt de verlegenheid rond lijden en dood op een zorgvuldig medemenselijke wijze.

Stelt de vraag naar een mogelijke, concrete zin in het zelf doen centraal.

Heeft een diepgaande invloed op persoonlijke levenshouding en beleving.

Biedt een perspectief om met lichamelijk gebrek en/of psychische schade toch een persoonlijk leven te leiden.

Helpt mensen bij hun eigen reïntegratieproces op weg naar mogelijke participatie in een zinvol sociaal verband.

Wordt op onafhankelijke wijze aangeboden en staat niet in dienst van aanpassingspolitieke doelstellingen.

What is and what does Logotherapy?

Prof. M. Rappard, B.Ed., M.Sc., Psychotherapist European Registered

A scientifically and internationally recognised and broadly accepted integrative system of psychotherapeutic methods.

Bridges, as a perspective on what it means to be a human being, the gap between personal future and healthy spirituality, conscience, intuition, thinking, feeling and acting.

Is helping people to no longer remain the victim of something missing or someone doing wrong in the past.

Is training people to find themselves and others worthy and dignified human beings and to understand this in actualising potential.

Is helping people to get to concrete personal goals and to realise these as humane possibilities in the individual social context.

Is offering methods that work both trans-cultural and integrative.

Bridges the artificial gap between helping professionals.

Is asking for the arguments that are most important in an existential and in an essential meaning to the client.

Is breaking carefully but definitely the silence surrounding human suffering, illness, loss, and death.

Centralises the question for a possible and concrete meaning in doing it yourself.

Is a strong anchor in personal attitude and perception.

Is offering the perspective in which loss of physical capacity and/or psychological damage do not stop personal development and life in dignity.

Is helping people to freely re-integrate in a possible working environment, or in other sectors of society.

Can be your effective chance to become who you are meant to be.

My granddaughter's wisdom

On Intuition, the freedom for life and the courage to be

It had been for some time that my granddaughter and I met. Her life was in the middle of an intense change. The whole family moved to another house. It had a definite impact on her too. As a small child she was used to be brought from one place to another, however the last three years she lived in the same house. Her first steps into the world of the people came with her first day in school. Now everything had changed again. The new house is fine. however it has no central heating, and there was no stove to warm it. I went over and installed one, then got to a bakery and bought some really nice things for lunch. Returning from the shop, she met me coming from her first new school day. After a while, we were sitting next to each other on the settee. The stove gave its warmth, the sun broke through the clouds, and we enjoyed a warm cup of tea and fresh bread with lovely spread. We were having a cosy moment. She looked up from the corner of her eyes, I looked down, and our eyes met. I am so fine to be with you here today, I said, because I missed you so much. I love you. She looked back and said: I love you too. Well, I resumed, then there is little we need to say, do we? Yes, she said, we indeed do not need to say much. She hugged closer to me. I put my arm around her, and I give her a little kiss on her head. A sigh on her side is tangible. In the meantime, the youngest granddaughter, Sorel, who is a little shy, has joined us. The three of us having such a coy moment. Rebecca announces her birthday, and she is counting on her fingers how far she has come. Tell me, I start again, you are growing so fast, can't you just stop growing up for a while? She looks up, smiles at me, saying without words that she feels sorry for me. No, she replies, growing will just go on completely by itself. And I can't stop it. Well, I resume, do you like to grow? Oh yes, she replies- I do. Does it mean that you will become like your mamma, and eventually like grandma? I certainly will, she confirms in great self confidence. Will you visit me when I have my birthday? Won't you forget about my ring? Remember the colour blue. Of course I will be there and I won't forget. In the meantime Sorel has slipped away to do something else. We are left on the sofa, and we enjoy just being together for a short while. I still ponder over her words concerning growing up and considering who my granddaughter has stated to be in the future. The clock strikes half past one, time to get back to school. Still thinking about it, I go my way home. We are spelling out the secret of inner freedom for our clients by asking them questions, which revive this awareness of being alive as such, and feeling completely confident of it. Courage to say and to realise your personal unconditional 'Yes I do'. It is with children that one finds the treasure so easily, as soon as a true relationship supports the child to live from it. But it is not limited to children. I have witnessed this courage many times in the lives of many people in such different circumstances, ages, cultural backgrounds and social situations. The lesson of the courage to be is to be integrated in one's own way of living. Not just as a moment of feeling good, but as the very recipe of it, whilst each day requires fresh bread. If it is, anyone of us will live the example of love for life to others – facilitating humanness to prosper. For that matter, one may be a born Logotherapist, however one might not yet even be aware of it.

Willem.

Impossibilities

Human being is being in frailty, never complete and continuously imperfect. Human language is imperfect by nature. This is why we cannot define love, happiness, God, the ultimate meaning of our existence, or –, for that matter truly understand completely what the suffering of another being means. Now suffering may be ordered, summoned even. It is the mystery of evil for some, it is fate for others, however I think most suffering in this respect is nothing but the harvest of indifference. Happiness, love, God cannot be ordered, summoned. If we had the recipe, love, happiness and for sure God, would be for sale in each 7-11. One of the foundations of human existence is this all present imperfectness, that urges us to go on, look for, do what is required to get to the essence and to complete each other. The cheap way out does not exist, it is however offered by many, even by scientists who add up chemical and biological and genetic and psychological and social, and then proclaim to have the answer that will liberate us from what we are looking for. Still, because of these attempts we are left more incomplete than ever before, more imperfect and with more suffering for reasons of being betrayed in our dignity. Our suffering remains and increases, since it is denounced as 'just a by product of'. We know and this we know ultimately, that reduction and historic biology do not even equal to the way back. This is where our spirit comes in, hidden even for Gods sake, to rescue our present and future.

G.Rivera

EPSA – Vienna is your European Network for Academic Integrative Psychotherapy
EPSA offers you competitive distance learning routings, intensive course-weeks,
continuous professional development, all within a familiar perspective and individually
tailored at an affordable price. For more information visit our Website on
<http://www.epsa.org> or contact EPSA per e-mail epsa@chello.at

EALEA Conference / EGLEA TREFFEN

A-1180 Vienna Gersthoferstrasse 110/11 e-mail: ealea@chello.at

2002 EPSA European Autumn Study Conference on Integrative Logotherapy

Sanitas und Sanctitas, der Mensch im Brennpunkt seiner Existenz

Suffering : the human being in the focus of his Existence

Der Mensch im Brennpunkt seiner Existenz

October 26th, 2002 at 09.00 AM

Speakers / Vortragenden

Prof. Dr Uwe Boeschmeyer, Hamburg Institute of Logotherapy
Dr Heinz Gall, Psychiatre, chair of the East-German Society for Logotherapy

Place/ Ort

Augsburg, Germany, Mary Ward House
Karmelitengasse 9. D-86152

Lectures will be available in both English and German. Communications will be also in both languages.
Vorträge werden in zwei Sprachen abgehalten. Kommunikation wird zwei Sprachen anwenden.
'Das Ziel ärztlicher Seelsorge, überhaupt das Ziel der Psychotherapie, ist seelische Heilung... nun hat die Religion zwar kein psychotherapeutisches Motiv, aber einen psychohygienischen Effekt. Ist es doch so, dass sie dem Menschen eine unvergleichliche Geborgenheit und geistige Verankerung ermöglicht und solcherart ungemein zur Erhaltung seines seelischen Gleichgewichtes beiträgt. (Frankl, Theorie und Therapie der Neurosen, 1999, Basel. S. 184).

The autumn conference will focus on questions of human being in suffering, offering perspectives for Psychotherapeutic Care. There is a growing interest in and need for positive attention towards the meaning of spirituality in situations of grave nature. It is not to be reduced to only religion. It has extended meaning in concerning one's understanding of life itself, of one's conscious or unconscious actual human resource. Where Frankl refers to religion, all these and other aspects are presupposed. Is integrative Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis offering a professional contribution in this field, and what does it look like? The conference will offer lectures, workshops and self-experience. Subscriptions to EPSA (epsa@chello.at).

The Board of EALEA kindly reminds you of the importance of continuous professional development and about your obligation accepted under the terms of the ECP, to make sure that your work as a Psychotherapist European Registered, re: Integrative Logotherapy and Existential Analysis, is state of the art.

Der Vorstand der EGLEA möchte Sie darauf aufmerksam machen, das ECP haltende Logotherapeuten erwartet wird nachzuweisen wo und wie sie sich immer neu orientieren auf die letzte Stand der Entwicklung der Logotherapie und Existenzanalyse. EGLEA bittet Sie daher dass Sie alle bei der Tagung mitmachen.

Please bring a copy of your training dossier, including a passport picture and a copy of your passport identity page.
EALEA will issue confirmation of your participation for both tax as well as CPD purposes.

Bitte, bringen Sie eine Kopie Ihrer Ausbildungsunterlagen, inclusive eine Kopie Ihrer Ausweis plus Bild. EALEA wird Bestätigung Ihrer Teilnahme ausstellen.

Ben ik aan counseling, hulp of therapie toe?
Vragen om voor jezelf te beantwoorden en om er over na te denken

	nee	twijfel	gedeeltelijk	ja
Ik weet niet precies wat ik met mijn leven aan moet	0	0	0	0
Ik onderneem de dingen zelf	0	0	0	0
Ik heb goed contact met belangrijke anderen	0	0	0	0
Bij tegenslag heb ik moeite om overeind te blijven	0	0	0	0
Ik kan me goed concentreren	0	0	0	0
Ik voel me goed gezond	0	0	0	0
Ik begrijp wat mij is toevertrouwd	0	0	0	0
Ik laat veel aan anderen over	0	0	0	0
Mijn situatie is niet echt helder	0	0	0	0
Ik zit niet op de goede plek	0	0	0	0
Ik verveel me iets te vaak	0	0	0	0
Ik ben bang om nieuwe dingen te gaan doen	0	0	0	0
Ik vind mezelf niet erg aardig	0	0	0	0
Ik ondervind veel steun in mijn leven	0	0	0	0
Ik zou graag meer zeggenschap hebben	0	0	0	0
Ik kan goed cadeautjes bedenken voor iemand	0	0	0	0
Ik ben trots op wat ik heb bereikt	0	0	0	0
Ik sta iedere ochtend fris op	0	0	0	0
Ik kan zo heerlijk genieten	0	0	0	0
Ik doe steeds hetzelfde	0	0	0	0
Ik heb moeite met nieuwe mensen	0	0	0	0
Ik vind steeds iets nieuws in wat ik doe	0	0	0	0
Ik leg niet gemakkelijk contacten	0	0	0	0

Maak zelf het verhaaltje goed af.

Mijn sterkste eigenschap is.....
 Mijn eigenlijke krachtbron is
 Mijn vertrouwen gaat uit naar
 Ik heb mijn hoop gevestigd op.....
 Laatst werd ik zomaar gevraagd voor
 Toen ik die klap kreeg te verwerken, dacht ik
 Uiteindelijk leef ik voor
 Als ik iets kon overdoen, dan
 Wat ik doe, dat heeft te maken met.....
 Als ik de kans kreeg, dan begon ik te leren voor
 Als ik jou was, dan zou ik
 Ik heb er een lief ding voor over.....
 Ik was zo verrast.....
 Mijn bestaan is de moeite waard, vanwege.....
 Het kostte me heel wat moeite, maar toch.....

Wat een mens goed doet, is niet natuurlijk ook een succes. Als dat wel zo was, dan kwam ook al het kwaad aan het daglicht. Was ein Mensch gut macht, bringt nicht natürlich auch Erfolg! Wenn es umgekhrt so wäre, dann käme immer auch jedes Übel ins Licht. What a human being does well, does not automatically also mean success. If it would, then all evil would always come into the light..

Ga indien met 'ja' beantwoord, naar de website www.logotherapy.nl of bel tijdens kantooruren met 06 224 76 200 en vraag naar een professional in uw buurt.

EALEA DATA SHEET

Personal details/ Personal Daten/ persoonlijke gegevens/ détails individuels

Your name:	initials	title(s)
Ihre Name:	Initialen	
Uw naam:	initialen	
Votre nom:	initiales	

Your Address
Ihre Adresse
Uw adres
Votre adresse

city	zipcode	country
Wohnort	PLZ	Land
Woonplaats	postcode	land
Résidence	code postale	pays

Telephone	E- mail
-----------	---------

Training Details / Ausbildungs Data/ Opleidingsgegevens/ Détails d'Education

Pre-Psychotherapy Training
Vorausbildung
Vooropleiding
Education (avant psychothérapie)

Logotherapy Training	other
Ausbildung in Logotherapie	sonstig
Logotherapie opleiding	anders
Education en Logotherapie	autre

ECP	(yes/ Ja/ ja/ oui)	(no, nein, nee, non)
-----	--------------------	----------------------

Membership regional organization:

Mitglied Logotherapie Verein:

Lid:

Membre d'organisation professionnelle:

I subscribe to the Bulletin	0 per mail	0 per e-mail
Ich bestelle das Bulletin	0 per Post	0 per E-mail
I abonneer mij op het Bulletin	0 per post	0 per e-mail
Je souscris pour le Bulletin	0 version postale	0 version électronique

City/ Wohnort/ plaats/ Résidence	Date/ Datum/Date	Signature/ Unterschrift/ handtekening
----------------------------------	------------------	---------------------------------------

SIGN, CLIP OUT /COPY and SEND to: Bulletin, Molenweg 19, NL 3171 CM Poortugaal Netherlands.

MAIL: hoekstra.p@worldonline.nl cc w.maas@logotherapy.nl

NOTE : your details will be inserted in the EALEA database.

Publieke Diensten van het Nederlands Instituut voor Integratieve Logotherapie & Existentiële Analyse

1. Verwijzing naar Individuele diensten

- Cure

Voor persoonlijke groei, verandering in levensstijl, op orde brengen van verwarring rond werk, identiteit, emotie en relaties adviseren wij: individuele therapie. Individuele therapie is kortdurend, nl. tussen 5 - 10 sessies over 3 - 4 maanden. Deze trajecten hebben *geen leeftijdsbeperking*. U wordt begeleid door een ECP –houder (Logotherapeut met ECP) of door een andere, bij de NVLEA aangesloten Logotherapeut. Uw therapeut werkt onder het klacht – en tuchtrecht van de Nederlandse Associatie voor Psychotherapie.

- Care

Wanneer er sprake is van langdurige of onomkeerbare problematiek, zoals een blijvend verlies in uw gezondheid, een ongeval met als gevolg een lichamelijke of sociale handicap, dan adviseren wij Psychotherapeutic Care. Psychotherapeutic Care™ biedt een grondige heroriëntatie, afhankelijk van het gestelde probleem, op de vraag waartoe en voor wie uw bestaan betekenis heeft. Daarnaast, met name bij terminale problematiek, biedt deze vorm van langer durende zorg een complete begeleiding voor uzelf en uw naastbestaanden. Uw begeleider is een specifiek op dit terrein geschoolde en ervaren professional die daarnaast een ECP voor Integratieve Logotherapie heeft behaald. Ook hier geldt dat zorg wordt verleend binnen de professionele raamwerken van de NVLEA en van de Nederlandse Associatie voor Psychotherapie.

- Coaching

Life Motivation Management® is een aanbod dat vooral gericht is op reïntegratie en bewustmakingsprocessen rond carrièreplanning. Deze vorm van integratieve psychotherapie begeleidt u op uw reis naar innerlijke vrijheid. Hulp bij het maken van een persoonlijke keuze, het stellen van haalbare deeldoelen en de concrete invulling van dergelijke doelen. U wordt begeleid door een gecertificeerde LMM® - coach, die daarnaast een ECP heeft behaald of als (BIG geregistreerd) Psycholoog werkt.

2. Relaties, Gezinnen, Groepen

- Mediation

Begeleiding van gezinnen en groepen inzake het opnieuw met elkaar leren omgaan vanuit de primaire existentiële beslissing. Deze begeleiding richt zich op waarden oriëntatie binnen de relatie, op waardering van persoonlijke uniciteit en op het herstellen van menswaardige dynamiek van de relaties. Deze vorm van begeleiding kan alleen worden benut wanneer alle betrokkenen daaraan uit vrije wil en verantwoordelijk kunnen en willen meewerken. De begeleiding is niet ten koste van alles gericht op het behouden van bestaande netwerken en interne psychodynamiek. Mediation biedt een perspectief van verandering waarin iedere deelnemer vanuit een vrije positie opnieuw kan kiezen om in het netwerk te blijven of om op een andere wijze de relatie te benaderen.

3. Voorlichting & Training

Publicaties als Bulletin, 'Publishing- on- demand', e-publishing, lesmateriaal, folders, website.

Bijscholing op post-MBO- HBO niveau (Counselors)

Kortdurende trainingen, volledige postacademische - /post universitaire opleidingen, distance learning.

De ECP route i.s.m. STIPO, voor Logotherapie internationaal verbonden met EPSA – Vienna, EAP en EALEA.

Info's : www.stipo.com, www.logotherapy.nl en www.epsa-academy.com, www.europsyche.org

Procedure to Apply for the European Certificate for Psychotherapy (ECP)

Simone Sundl, Cand. Phil.- Vienna

Why do you need the ECP?

You want the ECP, since it stands for a multi-party external reference concerning the quality of your education, your professional status, and your code of professional ethics, complaint procedures, and scientifically validated offer for treatment.

EAP, the organisation awarding your ECP, is the largest platform and the representation of the widest possible range of modalities, representing your interest and the interests of the offer of psychotherapy to general public health care in Europe.

The ECP stands for the best possible chance for you and for the modality you are practising, to be recognised by both governments and insurance companies. The European Association for Psychotherapy (EAP) awards the European Certificate for Psychotherapy (ECP). The EAP-organisation represents 173 organisations for psychotherapy, spread over 28 European countries, 20 modalities, and is representing 70.000 colleagues. One of the first modalities to apply for scientific validation and accreditation was Logotherapy and Existential Analysis according to V. E. Frankl. The modality-accrediting organisation for Logotherapy and Existential Analysis is the EALEA. **EALEA** accredits both training organisations, which fit with the European training standards of EAP as they go for Logotherapy training, but EALEA also accredits individual applications for the ECP. We are aware of the fact that some of you feel lost already, though the procedure is not too complicated.

ACCREDITATION OF INSTITUTES. The institute sends the training program, including the list of trainers (must have the **ECP**), supervisors (must have the **ECP** and **EALEA** accreditation) to our secretariat, Sonnenburg 9, 1823 HM Netherlands. **EALEA** will ask two scrutinizers from the Memberships list to look into the application, report to the next Board meeting, and if positive, the Board accredits the Institute. If negative, the Board will assist in offering advice for the necessary repairs, the procedure will run again. **EALEA has a European standardised program in place.** **EALEA** will notify the European Training Standards Committee (ETSC) of EAP about the list of accredited Logotherapy Training Institutes, and about the standardised Logotherapy Training Program it has implemented. The **institute** will then turn to the National Awarding Organisation of the EAP in the relevant country it is operational, and apply for accreditation. Procedures may differ a little from country to country, however, the application will only deal with organisational aspects. For a relevant address look at www.europsyche.org. EAP is in the process of finishing this side of the procedure. The National Awarding Organisations of EAP will notify ETSC of national participants. Not accredited Institutes will not be able to train Logotherapists for the European Certificate for Psychotherapy. Applications involve serious administration and procedures, and are not for free.

INDIVIDUAL APPLICATIONS FOR THE ECP. Applications have to go through the National Awarding Organisations of EAP in the relevant country. Candidates have to show a complete dossier, containing: If completed and paid for, the National Awarding Organisation, or its relevant duly replacement, sends the completed application copies to both the Registrar of EAP (Dr. Serge Ginger, Paris) and to EAP Head office (Rosenbursenstrasse 8/3/7, A1010 Vienna), with the payments for the candidature. The application will be processed and the ECP will be handed out through the National Awarding Organisation of EAP. In BENELUX this includes the right to the professional title 'Psychotherapist European Registered®', in other countries, like in Austria, the professional title is Psychotherapist. **EALEA** assistance means: The individual applicant sends a completed application form plus passport page identity and copies of relevant psychotherapy training diploma's to EALEA, accompanied by the fee for individual Membership, € 50, - .

EALEA Membership is mandatory for ECP holders, in order to continue the legal use of the ECP. EALEA stands for the regulated quality of Logotherapy practice, and it will implement and maintain the ECP standards accordingly.

www.logotherapy.nl/ealea
www.ealea.org